

***Център за икономически изследвания в
селското стопанство (САРА)***

БЮЛЕТИН №2

Февруари 2023

Важно: Бюлетинът се издава в рамките на проект “Засилване на аналитичния и публичен капацитет на Центъра за икономически изследвания в селското стопанство” – САРА, подкрепен от Фондация “Америка за България”.

Всички мнения и твърдения, изразени в това или във всяко друго издание на САРА, са такива на техния автор и/или издател и не отразяват непременно възгледите на Фондация „Америка за България“ или на нейните директори, служители или представители.

Всички становища, констатации, и/или изводи, изразени в тази публикация са на авторите и не отразяват непременно позицията на Института по аграрна икономика .

Зърнени и маслодайни култури

Моментно състояние в развитието на сектора в България

- Първоначалните предвиждания на САРА за средния добив на пшеница през новата реколта е за нива около 5,20 т/ха. Реколтираните площи се изчисляват на 1,23 млн.ха. Общото производство се оценява на 6,4 млн.т., което е с около 10% под рекордното производство от 2021 г. Вероятността за този сценарий с грешка $\pm 5\%$ е измерена на 55%. Песимистичният сценарий, където отклонението да е над 5% се разглежда с вероятност 25%, а оптимистичният с 20%.
- Първоначалната оценка за добива при ечемика през новата реколта е от 4,95 т/ха при площи от 116 хил.ха. Най-вероятностните обеми при ечемика ще възлизат на 575 хил.т. Вероятността за този сценарий с грешка $\pm 5\%$ е оценяван на 45%. Оптимистичният сценарий се разглежда с вероятност 35%, докато песимистичният сценарий, където производството да бъде надолу с над 5% от средната оценка е 20%.
- Оценките за средните добиви при рапицата от новата реколта се очаква да бъдат около 2,75 т/ха. Реколтираните площи се предвижда да бъдат 114 хил.ха. Общото количество на добитата рапица за 2023/24 г. се прогнозира на 315 хил.т. с разлика $\pm 5\%$ от това производство при вероятност 50%. Песимистичният сценарий, където производството да падне под средния диапазон е оценяван на 35%, докато оптимистичният сценарий се очаква с 15% вероятност.
- Макар цените да се понижават през последните няколко месеца най-вече заради по-слабото световно търсене, те продължава да са с около 5% по-високи към същия период на миналата година, с изключение на слънчогледа. По-голяма яснота за ценовите тенденции при есенниците през тази година ще има след средата на м.април.

Очаквания за развитието на производството и търговията със зърнени и маслодайни

- FOB цените от Русия в края на м.февруари продължават да са низходящи, като FOB цените при хлебната пшеница - 300 US\$/т, ечемик - 271 US\$/т, фуражна пшеница - 260 US\$/т, царевичата - 274 US\$/т. FOB цената на слънчогледово олио е 1050 US\$/т и в момента се доближава до цената на палмовото масло, където обичайно е с около 40% по-скъпо.
- По данни на USDA 2022/23 година е сред най-добрите за пшеницата, с прибрани количества от 781 млн.т. Силната реколта за пшеница от Австралия – 38 млн.т. дава шанс цените да вървят леко надолу въпреки, че световните запаси се топят с 7-8% от нивата за последните години. .
- FOB цените на палмово масло от Малайзия към м.февруари макар да остават под 1000 \$US леко се повишават заради наводненията в двете основни страни производителки Индонезия и Малайзия. От 2020 година насам ценовото съотношение между цената на петрола (барел Brent) и палмовото масло – FOB Малайзия се движи около 1:12.

Цени България, лв./тон (без ДДС)

	11.2022	12.2022	01.2023	02.2023*	03.2023*
Хлебна пшеница	651,29	576,97	561,32	560	560
Фуражна пшеница	639,56	565,23	526,13	520	525
Ечемик	580,88	592,62	563,28	560	560
Царевица	596,53	555,46	524,16	530	535
Слънчоглед**	1106,80	962,25	962,25	950	950

*Прогнозни цени

**Източник на информация за цената на слънчогледа – МЗМ и НСИ - Липсва информация

Източник: ЕК

Международна търговия (FOB цени)

	12.2022	01.2023	% изменение годишна база
Пшеница, червена мека, евро/тон (Мексикански залив)	365,31	-	10%
Ечемик, евро/тон (На място Минеаполис)	-	-	-
Царевица, евро/тон (Мексикански залив)	285,81	-	22%
Слънчогледово олио, евро/тон (Мексикански залив)	1170	-	-3%

Източник: <http://www.indexmundi.com/commodities/>

Райони с опасни климатични условия 1 януари, 2023 г. – 17 февруари, 2023 г. на JRC-Mars към ЕК

Източник: EC Joint Research Centre, MARS Bulletin, February, 2023

Зеленчукопроизводство

Развитие на производството на домати, пипер и краставици в България

- Първоначалните предвиждания на САРА за реколтата на основни зеленчуци в страната за 2023 г. показват продължаване свиването при оранжерийното производство и запазване равнищата от последните 1-2 години при полските зеленчуци. Общото производство на домати се предвижда на 105 хил.т. (-3% към 2022 г), с вариация ±5% при вероятност от 40%. Вероятността за по-високо производство от тези средни граници е оценено на 35% , а песимистичният сценарий се разглежда с шанс от 25%.
- Предвижданията за полското производство на пипер се оценява на 55 хил.т (-7% към 2022 г) и общо производство от 58 хил.т. Вероятността с отклонение от ±5% от това производство се изчислява на 50%. Вероятността за по-високо производство от посочените диапазони се измерва на 20%, а песимистичният сценарий се оценява с 25% шанс.
- Оценката за средното производство на краставиците за 2023 г. с грешка ±5% е изчислена на 46 хил.т (-2% към 2022 г) при вероятност от 45%. Оптимистичният сценарий за по-голяма реколта е оценен на 25%, а песимистичният сценарий се прогнозира с вероятност от 30%.
- В исторически план, изкупните цени на домати, пипер и краставици са на рекордни равнища. Средните изкупни цени на домати по данни на НСИ се изчисляват на 1,43 лв/кг, с 43% нагоре в сравнение с последните 5 години. Средните изкупни цени на краставиците за 2022 г. се изчисляват на 1,53 лв/кг, с около 19% ръст за последните 5 години. При пипера изкупната цена за 2022 г. е 0,87 лв/кг, което е 18% нагоре в сравнение с последните 5 години
- През м.февруари 2023 г. най-голямо увеличение на цените на едро се отчита при краставиците, които в европейски план се оказаха с най-високо повишение и същевременно в най-доходоносния оранжерийен зеленчук през този сезон. При цените на дребно за домати поскъпването е с 8% за месец, докато при краставиците цените скачат с 26%. Средно цените на дребно за зеленчуци по изчисления на САРА за 2022 г. ще достигнат ръст от 22%.

Актуални новини за зеленчукопроизводството

- По данни на [Hortidaily](#), високите цени на зеленчуците в Европа от началото на годината се дължат на редица фактори, но един от тях е, че топлата есен доведе до по-скорошно излизане на пазара на заложеното през есента производство, което породило недостиг от началото на м.февруари. Според редица експерти по-голямо понижение в цените може да има от средата на м.април.
- Пазарната картина в настоящия сезон показва, че краставиците могат да бъдат с най-добра конюнктура за производителите в Западна Европа, където цените са стабилно над 1,80 евро/кг и търсенето е високо. Консумацията в ЕС се покачва също през последните години с темп от 7% годишно за ЕС.

Изкупни цени, лв./тон					
	11.2022	12.2022	01.2023*	02.2023*	03.2023*
Домати	1,01	1,28	1,90	2,10	2,10
Краставици	1,34	1,56	2,30	3,50	3,00
Пипер	0,85	0,96			

Източник: НСИ
* - прогнозни данни без включен ДДС

Цени на едро, лв./кг.				
	11.2022	12.2022*	01.2023*	02.2023*
Домати - оранжерийни	3,10	3,15	3,23	3,68
Домати - внос	2,92	2,74	3,09	3,60
Краставици - оранжерийни	2,69	3,49	3,87	5,65
Краставици - внос	2,63	2,84	3,24	4,21

ДКСБТ- Седмичен бюлетин на цените с включен ДДС
* - прогнозни данни

Цени на дребно лв./кг.				
	11.2022	12.2022	01.2023	02.2023
Домати	3,65	3,78	3,84	4,15
Краставици	3,30	4,09	4,38	5,52
Чушки (червени)	3,45	4,60	4,87	5,33

Източник: САПИ (седмичен информационен бюлетин)
* - прогнозни данни

Пазарна и маркетинг информация

- Намаленото производство в ЕС на зеленчуци през този сезон доведе до рязко покачване на цените през м.февруари. Средните цени в Испания в м.януари стигаха 1 евро кг за кръгли домати, докато през м.февруари се покачиха рязко до 1,85 евро/кг. Цените през м.март се очаква да се успокоят на средни равнища около 1,50 евро/кг. Цените на едро на домати в Турция се вдигат леко през м.февруари до 1,00 US\$/кг, а през м.март вероятно ще поевтинееят с 5-10%.
- В края на м.февруари при зеления пипер в Испания по данни на [Agro Pizarra](#) цените се вдигнаха до 1,93 евро/кг, което е с 55% нагоре съпоставено със същия месец на 2022 г. При червеният пипер поскъпването за месец е почти двойно до 3,24 евро/кг. Цените в следващите месеци се предвижда да паднат, но ще останат с 10-20% над тези от 2022 г. Цените на едро на зеления пипер в Турция през м.февруари си остава около 0,65 US\$/кг, като цената е относително ниска заради слабото търсене.
- Средните цени на едро на краставици в Турция в края на м.февруари се покачват за месец от 0,65 US\$/кг до 0,75 US\$/кг, а през м.март могат да паднат обратно до 0,60-0,65 US\$/кг. Цените в Испания през м.февруари скочиха и бяха в диапазона 1,70-2,30 евро/кг, което е с 70-80% нагоре на годишна база. През м.март цените се прогнозира да паднат средно до 1,40-1,80 евро/кг.

Мляко и млечни продукти

Развитие на производството и търговията в България

- Предвижданията на CAPA за производството на мляко в страната през 2023 г. е то да е с около 2% надолу, до 890 хил.кг в сравнение с 2022 г. Производството на краве мляко за 2023 г. се оценява на 790 хил.кг, а овчето на 65 хил.кг. Предизвикателствата пред млечния сектор остават поскъпналите от 2021 година производствени разходи, което ще се допълва и с натиска за смъкване на изкупните цени на млякото, което продължава да държи на критични равнища рентабилността на сектора.
- През изминалата година увеличението на изкупните цени на суровото мляко в страната е с 33%. През последния месец в резултат на внос на краве мляко от Украйна има натиск за намаление на изкупните цени от страна на преработвателите, но предлагането на изкупни цени под 1 лв/кг застрашава намирането на достатъчно мляко за преработка.
- В последните 4-5 месеца се наблюдава високо повишение в цените на млечните продукти, което се дължи основно на компонента повишена цена на продукцията, ръста на оперативните разходи и проинфлационната пазарна среда в последната година.

Развитие на млечната верига в света

- Благодарение на увеличение на производството на краве мляко през м.декември с 0,8% (93 хил. т.) обемът на изкупеното мляко в ЕС за периода м.януари-декември 2022 г не е намалял.
- Нараства изкупеното мляко в 10 държави членки, най-значимо в Белгия (+5,5%), Полша (+2,1%) и Нидерландия (+1,2%). Най-значително намаление има в Хърватия (-5,5%), Унгария (-3,2%) и Португалия (-3,1%).
- Средната изкупна цена за килограм мляко намалява за целия ЕС – за м.декември с 1%, за м.януари отново до 0,57 евро/кг.
- Изкупната цена на краве мляко на Спот пазара Лоди в Италия през м.февруари продължава низходящия тренд до ниво 0,52 евро/кг., като прогнозите са, че тази цена трудно ще падне под 0,5 евро/кг заради обръната цикличност.
- При борсовите цени на млечните продукти се наблюдава повишение при обезмаслено сухо мляко (+2,7%), масло (+0,6%). За 2022 износът от ЕС измерен в млечен еквивалент намалява ас 9%., но износът в стойност нараства с 20%.

Актуална информация

- ДФЗ одобрява помощ от 1,6 милиона лева, с която ще бъдат финансирани одобрените проекти по схемата за държавна помощ за инвестиции за закупуване на съоръжения за добив и съхранение на сурово мляко. Очаква се инвестиционната субсидия да подобри конкурентоспособността на одобрените малки и средни стопанства посредством механизация на процесите.

Цени на сурово мляко, лв/100 кг

	11.2022	12.2022	01.2023	02.2023*	03.2023*
България	99.75	101.70	99.75	100.00	100.00
ЕС (13)	101.57	106.78	107.22		

Източник:ЕК, Млечна обсерватория.. * Цените са прогнозни (CAPA)

Цена на сухо мляко (обезмаслено), лв/100 кг

	12.2022	01.2023	02.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България					
ЕС (28)	571.1	502.6	516.3	+2,7	-28.1

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца)

Цена на масло, лв/100 кг

	12.2022	01.2023	02.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България	2312.0	2344.0	2072.0	-11.6	+11.6
ЕС (28)	1109.0	968.1	974.0	+0.6	-16.7

Източник:ЕК (цените са към последна седмица на месеца). За България, цените са от ДКСБТ и отразяват цените на складове на едро, на готови за крайния потребител продукти, с включен ДДС.

Цена на кашкавал Витоша/сирене Чедър, лв/100 кг

	12.2022	01.2023	02.2023	Δ%м-1	Δ%у-1
България	1825.0	1819.0	1796.0	-1.3	+31.5
ЕС (28)	919.2	907.5	899.7	-0.9	+24.7

Δ%м-1 - изменение на цената в сравнение с предходния месец
Δ%у-1 - изменение на цената в сравнение с предходната година

Насоки на политиката и тенденции в търговията

- ЕМБ търси съдействие от ЕК да се намеси на пазара на мляко, за да ограничи производството и да спре натиска върху цените от търговските вериги, за да не бъдат твърде ниски доходите на производителите. Обичайно в следващите месеци сезонно производството ще расте, което се очаква допълнително да натиска цените, което застрашава съществуването на много от млечните ферми.
- Водещи преработватели във Великобритания се обявиха за внимателен подход при комуникацията с потребителите. Климатичните активисти обвиняват млечните фермери в нехуманно отношение към животните и негативно влияние върху климата. Не се отчита ролята на млечните стопанства в осъществяване на регенеративни климатични политики – възстановяване здравето на почвите, опазване на биоразнообразието и подобряване на качеството на водите. Значителна част от фермерите в Западна Европа участват в тези програми, които се основават преобладаващо на пасища. За да намалят емисиите си, фермерите се фокусират върху ефективното използване на фуражите, управление на отпадъците и емисиите от метан.

Месо

Производство и търговия на месо в България

- По предварителни оценки на САРА, производството на говеждо и телешко месо в страната през 2023 г. ще се понижи до 16,6 хил. тона, заради намаляващото поголовие в стопанствата. Според прогнозните разчети, броят на месодайните крави към началото на настоящата година е около 139 хил. бр., спрямо 166,5 хил. бр. в началото на 2022 г. Произведеното количество в промишлени условия ще е 6,5 хил. тона, а в стопанствата – 10,1 хил. тона. Тенденцията на намаление на вноса вероятно ще продължи и през настоящата година, като ограниченото предлагане ще движи цените нагоре на средногодишни равнища около 6,40 лв./кг кланично тегло.
- Предварителните данни на МЗм показват драстично намаление на броя на свинете към края на 2022 г. до 511,6 хил. животни (-26% на годишна база), което е резултат предимно от усложнената икономическа ситуация. Това ще се отрази върху производството, като по оценки на САРА, то може да се понижи до 72 хил. тона. Свитото вътрешно предлагане, очакваният спад на продукцията в ЕС, респективно по-слабият внос, и инфлационните процеси ще поддържат високи средните годишни цени на едро, около 4,70 лв./тон кланично тегло.
- И производството на овче и агнешко месо се очаква да намалява през настоящата година, като прогнозираното равнище е 9,5 хил. тона. Изкупните цени на живи агнета на кланиците за Великденските празници се очаква да бъдат между 7,30-8,30 лв/кг, като цените на дребно на трупно агнешко се оценява да бъдат около 24 лв/кг.
- Предвижда се производството на пилешко месо да остане стабилно през 2023 г. между 105-107 хил. т. Основанията за това са предимствата, които създава значителната степен на концентрация при производителите, както и силното търсене на вътрешния пазар, особено при добър летен туристически сезон. Пазарни притеснения има по отношение насочването на по-големи количества на европейския пазар от Украйна, където ако този внос надвиши 130 хил.т ще дърпа цените надолу.

Важни събития през м.февруари, 2023 г.

- Финалният доклад, представен на заключителната среща на Европейската група за отразяване на свинското месо съдържа важни препоръки за развитието на сектора, които са насочени в пет основни направления. Част от тях са свързани с насърчаване на кооперирането между производителите, както и между отделните звена по веригата на доставки, диверсификация на експортните дестинации, възприемане на по-устойчиви производствени практики, както и подобър маркетинг от хуманното отношение. Експертите настояват препоръките да бъдат взети под внимание от всички заинтересовани страни, както и да намерят приложение, едновременно на европейско и национално равнище.

Цени, лв./тон кланично тегло

	11.2022	12.2022	01.2023	02.2023*	03.2023*
Говеждо и телешко месо	6493	5887	6474	6300	6200
Свинско месо	4890	4958	5007	4400	4400
Пилешко месо	4166	4185	4088	4050	4150
Агнешко месо	14297	14180	14630	-	-

*Прогнозни цени

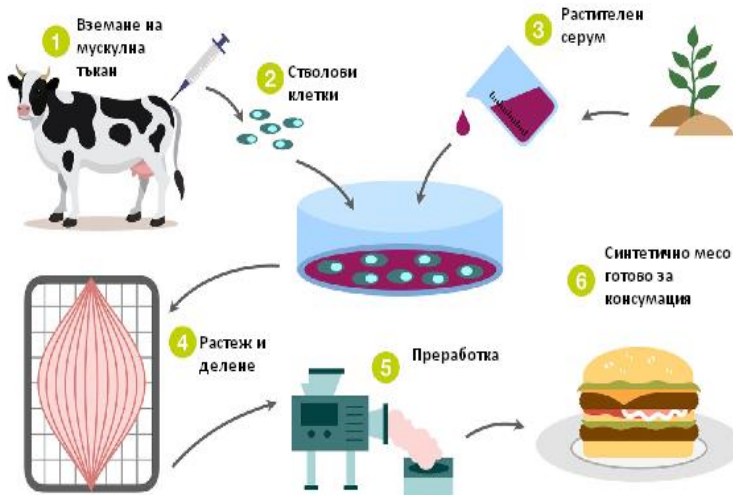
- Липсва информация

Източник: ЕК

Пазарна информация. Световно производство и търговия

- Индексът на световните цени на месото по данни на ФАО, отбелязва много слабо понижение през първия месец на настоящата година – с 0,1% на месечна база, но равнището му остава по-високо от отчетеното през 2022 г.
- От началото на м.февруари цените на тон кланично тегло на свинското месо в ЕС бележат постоянен ръст, като увеличението спрямо предходния месец е в размер на 9%, а сравнено със същия период на 2022 г. – с 64%. Повишението се дължи на засиленото търсене при спад на предлаганите количества.
- Нарастване на цените на свинското месо се наблюдава и в САЩ, Канада и Бразилия, но ценовите нива остават под средноевропейските, което носи негативи по отношение конкурентните възможности за износ от ЕС и трябва да се разчита на по-слабото евро.
- Експертите от Рабобанк прогнозираят повишение на световните цени на говеждото и телешкото месо през втората половина на 2023 г. Прогнозата се основава на очакванията за увеличение на търсенето от внос в Китай, при спад на производството в САЩ, което ще ограничи доставките на международния пазар.

Етапи за добиване на синтетично месо, което да намали с 40% парниковите емисии от месодайното животновъдство

Източник: <https://www.bpes.co.uk/affordable-meat-for-the-masses/>

